ראה ג

א. אויפן פסוק[1] „לא תאכל כל תועבה" איז רש"י מפרש: כל תועבה — כל שתעבתי לך כגון צרם אזן בכור כדי לשוחטו במדינה הרי דבר שתעבתי לך כל מום לא יהי' בו[2] ובא ולמד כאן שלא ישחט ויאכל על אותו המום (און דער־נאָך ברענגט רש"י אַ צווייטע דוגמא פון „בשל בשר בחלב", כדלקמן ס"ד).

דאָס הייסט, אַז דער טייטש פון „לא תאכל כל תועבה" איז — אַז אויב ס'איז געטאָן געווארן אין אַ זאַך אַ פעולה וואָס „תעבתי לך", וואָס תורה האָט גע־אסר'ט טאָן — איז „לא תאכל", ווערט די זאַך אסור באכילה[3].

און דער טעם פאַרוואָס רש"י לערנט ניט אַז דער פסוק „לא תאכל כל תועבה" איז אַ הקדמה כללית צו דער פרשה פון מאכלות אסורות[4] און „כל תועבה" באַ־ציט זיך צו די מאכלות אסורות, אַז זיי זיינען „נתעבים לנפש הטהורה"[5] —

איז[6] ווייל, ווי גערעדט כמה פעמים[7], אַז ווען נאָר מעגלעך, דאַרף מען איינ־לערנען אַז די תורה איז אויסן צו זאָגן אַ נייעם ציווי ודין (און ניט זאָגן, אַז דער ציווי קומט בלויז מוסיף זיין נאָך אַ לאו ואזהרה אין אַ ציווי מפורש[8]),

און דערפאַר לערנט רש"י אַז „לא תאכל כל תועבה" איז מחדש אַ נייעם סוג איסור אכילה (וואָס מען וויים ניט פון פריערדיקע פסוקים) — „כל שתעב־תי לך" איז אסור באכילה, און ווי רש"י איז מדייק בהמשך פירושו — „ובא ולמד כאן שלא ישחט ויאכל".

ב. מען דאַרף אָבער פאַרשטיין די דוגמא וואָס רש"י גיט פון „צרם אזן בכור כו'":

וויבאַלד דער „דבר שתעבתי לך" בנדו"ד איז די תועבה פון „כל מום לא יהי' בו", וואָס רעדט ניט בלויז וועגן אַ בכור, נאָר וועגן יעדן „זבח שלמים" — פאַרוואָס ברענגט רש"י די דוגמא דוקא פון „צרם אזן בכור" (ובפרט אַז דאָס איז ניט אַ דבר רגיל והווה[9])? — רש"י האָט

---

1) פרשתנו יד, ג.

2) אמור כב, כא. — ולהעיר שלכאורה בפשו"מ אין כוונת הכתוב לאסור הטלת מום בקדשים כ"א רק לאסור הקרבת קרבן עם מום, „כי יקריב גו' כל מום לא יהי' בו" [משא"כ ע"ד ההלכה שלמדים מ„כל מום לא יהי' בו" — „אל תחן בו מום" (תו"כ עה"פ. בכורות לג, סע"ב ואילך. ובכ"מ)].

ואולי יש לומר ע"פ פרש"י אמור שם, כב: שלשה פעמים להזהיר על הקדשן כו' — שמזה מובן, דכשם שאסור להקדיש בע"מ, כך אסור להטיל מום בקדשים.

3) אלא שאינו כלל בכל האיסורים — ראה בארוכה חולין קיד, ב ואילך ובמפרשים שם. רא"ם וגו"א (ועוד מפרשי רש"י) כאן. לקמן הערה 15.

4) ראה ראב"ע, רמב"ן, ספורנו, אברבנאל ועוד.

5) ל' הרמב"ן. ועד"ז בראב"ע. וראה אברבנאל באורכה.

6) ראה גם באר יצחק על פרש"י כאן.

7) ראה לקו"ש חט"ז ע' 332 הערה 36. ועוד. — וגם ע"ד ההלכה כ"ה, ד„כל היכא דאיכא למדרש דרשינן ולא מוקמינן בלאוי יתירי" (פסחים כד, ריש ע"ב).

8) ברמב"ן כאן ש„רצה להוסיף באור במאכלים האסורים" (שטעם איסורם הוא מפני שהם „נתעבים לנפש הטהורה . . יולידו עובי ואטימות בנפש") — אבל פשטות לשון הכתוב היא, שבא להוסיף אזהרה ולאו (ולא רק „באור"). וראה גם רש"י שמיני יא, מד.

9) ע"ד „דיבר הכתוב בהווה" (רש"י משפטים כב, ל. פרשתנו טו, יט. ובכ"מ).

געקאַנט זאָגן באופן כללי[10]: כגון מטיל מום בקדשים[11].

די שאלה איז נאָך גרעסער: דער מקור פון פרש״י איז אין ספרי על הפסוק[1], אַבער דאָרט ברענגען זיך צוויי דיעות: „ר׳ אליעזר אומר מנין לצורם אוזן של בכור ואכל ממנה שעובר בל״ת ת״ל לא תאכל כל תועבה, אחרים אומ־רים בפסולי המוקדשים הכתוב מדבר״.

זיינען מפרשים[12] מבאר, אַז לויט דעת „אחרים״ איז „צורם אוזן של בכור״ ניט אין גדר פון „לא תאכל כל תועבה״ — וויבאַלד אַז אַ בכור בעל מום איז מותר באכילה אַן קיין פדיון, איז עס דערי־בער ניט קיין דבר מתועב: נאָר דוקא פסולי המוקדשים וואָס דאָרפן פריער האָבן פדיון זיי צו מתיר זיין באכילה, זיינען זיי אין גדר פון „תועבה״ און זיינען דערפאַר אסור באכילה.

איז ניט מובן: פאַרוואָס ברענגט רש״י די דוגמא פון „צרם אוזן בכור״ (און איז דערמיט מכריע — בפשוטו של מקרא[13] — כדעת ר״א[14]), און זאָגט ניט די פשוט׳ערע און כללות׳דיקע דוגמא פון „פסולי המוקדשים״ (אַדער ברענגען בלויז די צווייטע דוגמא „בשל בשר בחלב״[15])?

ג. אויך דאַרף מען פאַרשטיין די ארוכות לשון רש״י אין דער דוגמא, דלכאורה האָט רש״י געקענט זאָגן בקיצור[16] „כגון צרם אוזן בכור הרי דבר שתעבתי לך כל מום לא יהי׳ בו ובא ולמד כאן שלא יאכל״.

פאַרוואָס איז רש״י מוסיף:

א) „כדי לשוחטו במדינה״[17] — למאי נפק״מ אַז די כוונת האדם בעת צרימת אוזן הבכור איז געווען „כדי לשוחטו במדינה״? אפילו ווען מ׳האָט ניט מכוין געווען „לשוחטו במדינה״ האָט מען דאָך געטאָן אַ „דבר שתעבתי לך״ — „כל מום לא יהי׳ בו״[18].

---

10) ע״ד לשון הרמב״ם הל׳ פסולי המוקדשין פי״ח ה״ג־ה (וראה סהמ״צ שלו מל״ת קמ. חינוך מצוה תסט).

11) שמותרים במדינה (ע״י פדיון), כפרש״י לעיל (פרשתנו יב, טו).

12) ספרי דבי רב ותולדות אדם לספרי שם (ומתרצים עפ״ז שיטת הרמב״ם בהל׳ פסוה״מ שם. ע״ש). וראה תוד״ה ומי — בכורות (לד, סע״א ואילך). תוד״ה רבא — תמורה ד, סע״ב [אבל בתוד״ה כל (חולין קטו, א — נעתק בראי״ם כאן): דשרי רחמנא קדשים שהוממו כצבי ואיל א״כ אינו דבר מתועב — דממ״ש „קדשים״ (אף שמדבר בבכור) מוכח דס״ל דלאו דוקא בכור. ואכ״מ].

13) והרי חילוק זה (דבכור בע״מ אין צריך פדיון) הוא גם ע״פ פשש״מ (כפרש״י פרשתנו לקמן טו, כג).

14) וכן מכריע דצרם אוזן בכור אסור באכילה מה״ת, ולא רק מצד קנס דרבנן (ראה בכורות לד, סע״א ואילך ובתוד״ה ומי שם. תוד״ה רבא תמורה שם. וראה תוד״ה כל חולין שם. מפרשי רש״י כאן. ואכ״מ).

15) ולהעיר מכו״כ מהאופנים שהובאו בחולין שם (כמו: המבשל בשבת, כלאי זרעים ועוד), שלכאורה הטעמים שבגמ׳ שם שלא נאסרו מצד „לא תאכל כל תועבה״ אינם מתאימים בלימוד ע״ד הפשט (וראה הנסמן בהערה 3): ואת״ל שע״ד הפשט יש בהם האיסור ד„לא תאכל — כל שתעבתי לך״, הי׳ אפשר לרש״י להביא דוגמא יותר פשוטה.

[ולפי המסקנא לקמן (סעיף ו־ז) יש לומר הטעם שרש״י לא הביא א׳ מהדוגמאות הנ״ל — כי מעדיף רש״י הדוגמא שבחז״ל, מכיון ש(גם) היא מתאימה בלימוד ע״ד הפשט].

16) כבספרי. אלא שרש״י (א) צריך להוסיף מהי ה„תועבה״ — „כל מום לא יהי׳ בו״ (ובפרט ע״פ הנ״ל הערה 2). (ב) מדגיש „ובא ולמד כאן״, כנ״ל ס״א.

17) שהרי אין רש״י צריך להודיע הדין שבכור בע״מ נאכל במדינה — כי כבר מפורש הוא בפרש״י לעיל (יב, טו) בנוגע לכל הקדשים (ולקמן טו, כב מפורש בכתוב גבי בכור).

ובכל אופן — דבר זה (שמותר לאכול בכור בע״מ במדינה) מובן בלאה״כ מהמשך לשון רש״י כאן „ובא ולמד כאן שלא ישחט ויאכל״.

18) ע״ד ההלכה (משנה בכורות לה, א ובפרש״י

ב) „(ובא ולמד כאן) שלא ישחט ויאכל" — פֿאַרוואָס דאַרף רש"י צוגעבן דעם וואָרט „ישחט"[19]?

ג) פון דעם סיום ל' רש"י „על אותו המום" איז משמע, אַז רש"י מיינט מדייק זיין, אַז דוקא „על אותו המום" לא ישחט, אָבער „נולד בו מום אחר — ישחוט עליו"[20].

איז ניט מובן:

(א) וואָס איז דער הכרח אין פשוטו של מקרא אַז אַ צווייטער מום נעמט אָפֿ דעם איסור אכילה וואָס האָט זיך געלייגט אויפן בכור מצד „לא תאכל כל תועבה"[21]? צי ווייל ס'איז נולד געוואָרן אין דער בהמה נאָך אַ מום, ווערט דער־מיט בטל די „תועבה" וואָס האָט זיך אין איר געשאַפֿן דורך הטלת המום באיסור?!

(ב) אפילו אויב מ'וועט געפינען אַ הסברה בזה — איז נאָך אַלץ ניט מובן: למאי נפק"מ בפשוטו של מקרא צי דער איסור אכילה בלייבט לעולם, אַדער בלויז ביז „נולד בו מום אחר"? פירוש רש"י איז דאָך ניט קיין ספר הלכות וואָס דאַרף באַוואָרענען ווי דער ענין איז להלכה.

ד. ווייטער זאָגט רש"י אַ צווייטע דוגמא אויף „דבר שתעבתי לך" — „בשל בשר בחלב הרי דבר שתעבתי לך והזהיר כאן על אכילתו".

איז תמוה (ווי מפרשים[22] פרעגן): רש"י האָט שוין (צוויי מאָל[23]) מפרש געווען אַז „בג' מקומות נכתב בתורה[24] (דער ציווי פון „לא תבשל גדי בחלב אמו") א' לאיסור אכילה וא' לאיסור הנאה וא' לאיסור בישול" — פֿאַרוואָס דאַרף מען האָבן אַ באַזונדער לאו אויף איסור אכילתו, בשעת עס איז סייווי אסור מצד דעם לאו פון „לא תאכל כל תועבה"?

דער מקור פון דעם פירוש רש"י („בשל בשר בחלב כו'") איז אין גמרא[25] — „מנין לבשר בחלב שאסור באכילה

שם) „לדעתו (שנתכוין להתירו) אסור שלא לדעתו מותר". אבל זהו משום שלפי סוגיית הגמ' האיסור הוא רק משום קנס (ולכן — שלא לדעתו אין מקום לקנס); אבל לפרש"י בפשש"מ שהוא דין תורה מצד שנעשה בו „דבר שתעבתי לך" — מאי נפק"מ כוונת האדם בזה?

19) בפשטות — לשון זה ברש"י הוא אגב לשונו לפנ"ז „כדי לשוחטו במדינה". אבל הא גופא דורש ביאור — דהול"ל (כלישנא דקרא) „לאוכלו".

20) דעת חכמים במשנה בכורות (לד, סע"א) [משא"כ לדעת ר"א ד„לא ישחוט עולמית"]. וראה הערה הבאה. ואכ"מ.

21) שהרי אין האיסור כאן מפני שהמטיל מום באיסור נשאר עליו איסור אכילה במדינה מחמת קדושת בכור (שאז מקום לומר שע"י מום אחר שוב נפקע (קדושת בכור, ובמילא) האיסור) — כ"א שאסור באכילה רק מחמת „לא תאכל כל תועבה", ולמה יותר אח"כ ע"י מום אחר (ולהעיר מרש"י חולין שם (קיד, ב) ד"ה הרי הוא בבל תאכל: עולמית).

ושאני דעת חכמים במשנה בכורות שם — כי לשיטתם ה"ז רק קנס, כבהמשך הסוגיא שם (וכנ"ל הערה 18. אבל ראה צפע"נ עה"ת פרשתנו כאן).

אלא שברמב"ם הל' פסוה"מ שם מוכח, דגם האיסור מה"ת (מצד „לא תאכל כל תועבה") הוא רק עד שיולד בו מום אחר. ובכמה מפרשים, שלדעת ר"א מה ש„לא ישחוט עולמית" הוא רק דרבנן, ומה"ת אסור רק עד שיולד בו מום אחר (תוס' בכורות שם. ספרי דבי רב לספרי כאן. דברי דוד להט"ז על פרש"י כאן (בסופו). ועוד). ואכ"מ.

22) רע"ב, ס' זכרון, לבוש האורה, דברי דוד, צידה לדרך ועוד.

23) משפטים כג, יט. תשא לד, כו.

24) משפטים ותשא שם. פרשתנו יד, כא (אלא שברש"י שם פי' באו"א. וכבר האריכו במפרשי רש"י. ואכ"מ).

25) חולין שם.

---

*) אבל ראה סהמ"צ להרמב"ם וחינוך שבהערה 10 ואכ"מ

שנאמר לא תאכל כל תועבה" — אבער דאָרט זיינען דאָס צווויי דיעות (איין מ"ד לערנט עס אפ פון „לא תאכל כל תועבה", און א צווייטער מ"ד[26] פון דעם וואָס „לא תבשל גו'" שטייט ג' פעמים) — ווי אזוי אבער נעמט אן רש"י ביידע לימודים ודיעות?

מפרשים[27] פאַרענטפערן, אז דער לאו פון „לא תאכל כל תועבה" איז ניט מחייב קיין מלקות, ווייל עס איז א לאו שבכללות שאין לוקין עליו; דעריבער דאָרף מען האָבן דעם לאו מיוחד פון „לא תבשל" אויף אכילת בשר בחלב.

אמנם, דער תירוץ איז מתאים[28] בלימוד ע"ד ההלכה, ס'איז אבער שווער אזוי צו פאַרענטפערן כוונת רש"י בפירושו על התורה[29] — מען געפינט ניט אז רש"י זאָל ברענגען בפירושו על התורה דעם כלל אז אין לוקין על לאו שבכללות.

ה. לכאורה וואָלט מען געקענט פאַרענטפערן אז דאָס איז ע"ד ווי רש"י זאָגט בכמה מקומות[30] אז די תורה איז מוסיף א לאו כדי „לעבור עליו בשני לאווין" (וכיו"ב) — ועד"ז בנדו"ד, אז ביי אכילת בשר בחלב איז מען עובר אויף שני לאווין.

— עפ"ז וואָלט מען אויך געקענט מסביר זיין דעם שינוי בלשון רש"י: אין דער ערשטער דוגמא זאָגט רש"י „ובא ולמד כאן שלא ישחט ויאכל", משא"כ ביי „בשל בשר בחלב" איז ער משנה און זאָגט „והזהיר כאן על אכילתו" (ניט — „ולמד כאן שאסור באכילה" וכיו"ב),

ווייל ביי „צרם אזן בכור" ווערט דער איסור אכילה אפגעלערנט מכאן („בא ולמד כאן שלא ישחט ויאכל"); משא"כ בבשר בחלב וואָס איסור אכילתו ווייס מען שוין פון פריער (פון דעם וואָס עס שטייט ג' פעמים „לא תבשל"), און דאָס איז דאָס בלויז וואָס עס קומט צו אַן אזהרה — „והזהיר כאן על אכילתו".

אבער דאָס איז ניט קיין תירוץ מספיק, ווייל[31]:

א) סוף־סוף איז דאָ רש"י פאַרט מדגיש „והזהיר כאן על אכילתו", וואָס פון דעם איז משמע אַז די אזהרה איז „כאן" — ניט אַז דאָ איז נתוסף געוואָרן נאָך אַן אזהרה.

ב) ועוד ועיקר: די כוונה פון רש"י בפירושו אויף „לא תאכל כל תועבה" איז (כנ"ל סעיף א) צו אַרויסברענגען אַז דער פסוק קומט לערנען א חידוש, א נייעם דין ואיסור וואָס שטייט ניט במקום אחר — איז ווי פאַסט צו ברענגען דערויף א דוגמא פון אַן איסור אין וועלכן דער פסוק דאָ טוט ניט אויף קיין חידוש דין, נאָר ער איז בלויז מוסיף א צווייטן לאו, „לעבור עליו בשני לאווין"?!

---

26) שם קטו, ב. — וראה בהסוגיא שם עוד דיעות ולימודים.

27) רע"ב ולבוש שם. וכ"ה בראַ"ם משפטים שם.

28) אבל ראה צידה לדרך כאן מה שהקשה על ת' זה — ממ"ש החינוך (שם) שלא תאכל כל תועבה אינו לאו שבכללות ולוקין עליו. ע"ש (וראה גם רמב"ם הל' פסוהמ"ק שם). אלא שבמנ"ח שם — ע"פ דעת החינוך — שרק על פסולי המוקדשין לוקין, אבל „שאר איסורין (שהם) יוצאין ממנו" אין לוקין עליהם. ע"ש. וראה כס"מ הל' טומאת מת פ"א ה"ב. שער המלך הל' יסוה"ת פ"ה ה"ח.

29) נוסף על העיקר, שמפשטות לשון רש"י „והזהיר כאן על אכילתו" משמע שעיקר האזהרה היא כאן (ולא בהכתוב דלא תבשל גו').

30) ראה לדוגמא — פרש"י: תשא לד, כג („הרבה מצות כו'"). צו ו, ו. שמיני יא, מד. אמור כג, לא. ועוד.

31) וגם: אם מוקמינן בלאווי יתירי, מנ"ל ש„לא תבשל" ג"פ קאי על איסור אכילת (והנאת) בשר בחלב, ולא (כפשוטו של מקרא) לאסור הבישול בלאווין הרבה?

ו. וי"ל דעם ביאור בכל זה:

רש"י קומט באַוואַרענען אַ תמי' אין די ווערטער „לא תאכל כל תועבה" כשלעצמן: וויבאַלד דאַ רעדט זיך ווען זאַכן וועלכע דער פסוק אליין איז זיי מתאר אַלס „תועבה" (ניט אויסטייטשנדיק וועלכע זיי זיינען) — והיינו, אַז ס'איז אַ דבר ידוע (ממקום אחר) אַז זיי זיינען אַן ענין של תועבה[32] — איז ניט גלאַטיק וואַס טוט אויף דער פסוק מיט דער אזהרה „לא תאכל כל תועבה": ווי־באַלד אַז זיי זיינען „תועבה" איז מובן אַז זיי דאַרפן זיין „נתעב" — מ'טאַר זיי ניט עסן?

דאַרף מען זאָגן, אַז דער פסוק מיינט אַ סוג מיוחד אין „תועבה", וואַס לולא דעם ציווי „לא תאכל גו'" וואָלט מען ניט געווואוסט אַז ער איז אסור באכילה, און דוקא פון דער אזהרה „לא תאכל כל תועבה" — יעדן אופן פון „תועבה" — לערנט מען אַפ אַז אויך אַזאַ „תועבה" איז אסור באכילה.

און דאַס איז וואַס רש"י איז מחדש גלייך בתחילת פירושו „כל תועבה — כל שתעבתי לך", וואַס די הדגשה בזה איז דער וואַרט „(תעבתי) לך": דער תיעוב איז ניט אין דער זאַך — נאַר ביחס צום גברא, „תעבתי לך".

והיינו: דאַ מיינט ניט דער פסוק סתם מאכלות אסורות וועלכע זיינען דברים מתועבים מצד עצמם (און דאַס וואַס זיי זיינען אסור בלויז פאַר אידן און ניט פאַר בני נח, איז ווייל אויך אַ דבר מתועב[33] האָט די תורה ניט געאסר'ט צו אַ בן נח[32]):

נאַר דאַ טוט אויף דער פסוק אַ נייעם גדר — אַז עס זיינען פאַראַן זאַכן וואַס „תעבתי לך": דער „תיעוב" איז בלויז „לך" — ביחס צו דעם „גברא", אַבער ניט אַז די זאַך עצמו איז אַ דבר מתועב.

אויך די זאַכן — כאַטש זיי זיינען ניט קיין דברים מתועבים — איז „לא תאכל".

[און דאַס איז דער המשך הכתובים: נאַך דעם ווי תורה זאָגט אַן דעם איסור פון „לא תתגודדו גו'" מצד דעם וואַס „עם קדוש אתה לה' אלקיך ובך בחר ה' להיות לו לעם סגולה מכל העמים אשר על פני האדמה"[34], איז די תורה ממשיך „לא תאכל כל תועבה" — „כל שתעבתי לך", אַז די תועבה איז נאַר מצד מעלת ישראל, אַלס „עם קדוש . . לה' אלקיך גו"].

ז. אויף דעם ברענגט רש"י די ערשטע דוגמא — „כגון צרם אוזן בכור" — און זאָגט ניט סתם „מטיל מום בקדשים" —

ווייל דוקא ביי בכור איז מודגש ווי מצד דעם „דבר" גופא איז ניטאַ קיין תיעוב[35] (און דער תיעוב איז בלויז מצד הגברא):

ביי אַלע קדשים, וואַס אַ מום פסל'ט די בהמה למזבח, בלייבט אַבער די בהמה קדשים ביז מ'איז זי פודה. די מציאות פון פסולי המוקדשים (קודם הפדיון) איז אַ דבר האסור („מתועב") מצד דער חפצא (דוקא דורך פדיון ווערט עס מותר באכילה).

משא"כ אַ בכור בעל מום, וויבאַלד ער איז מותר באכילה (אַן פדי'), קומט אויס,

32) ראה גם ספורנו עה"פ.

33) להעיר משבת (פו, ב. וש"נ) דאכלין שקצים ורמשים חביל גופייהו. וראה שם קמה, ב.

34) פרשתנו יד, א־ב.

35) וראה גם לעיל סעיף ב מ"ש המפרשים בטעם פלוגתת ר"א ואחרים.

אז אין זיין מציאות איז ניטאָ קיין דבר מתועב. דער חסרון („תיעוב") דאָ איז בלויז מצד דעם גברא, וועלכער האָט (דורך הטלת המום) מפקיע געווען פון דעם בכור די קדושה צו זיין ראוי למזבח[36] (אַבער אויך דערנאָך איז דער בכור בעל מום ניט קיין דבר מתועב).

און בלויז מצד דעם, וואָס הטלת מום בבכור איז „דבר שתעבתי לך" — ווערט עס אסור באכילה*[36].

און דערמיט וועט מען אויך פאַר־שטיין פאַרוואָס רש"י:

א) נוצט דוקא די דוגמא פון „צרם אוזן בכורו" — און ניט אַן אַנדער מום — ווייל דערמיט איז רש"י מדגיש אַז דאָ האָט זיך ניט געשאָפן (דורך הטלת המום) קיין דבר מתועב אין דעם בכור, אפילו ניט במובן גשמי כפשוטו. וואָרום צרימת האוזן איז ניט קיין מום וואָס איז פוגע באיזה אופן שהוא אין דער בהמה ופעולותי', ואדרבה: דער ענין פון צרימת האוזן איז אַ דבר הנהוג ורגיל אפילו בבני אדם[37].

ב) רש"י איז מוסיף „כדי לשוחטו במדינה" — דערמיט איז רש"י שולל נאָכמער, אַז אפילו דער צער וואָס די בהמה האָט פון צרימת האוזן קען ניט געריכטנט ווערן אַלס אַ דבר בלתי רצוי, ווייאַלד ער טוט עס „כדי לשוחטו": אויב אַז צוליב אכילת אדם רעכנט מען זיך ניט מיטן צער הבהמה שבשחיטתה,

איז עאכו"כ אַז ס'האָט ניט קיין אַרט צו רעכענען זיך מיטן צער הכי מועט פון צרימת האוזן, אויב אַז דורכדעם וועט די בהמה קענען גענוצט ווערן לאכילת אדם.

ח. עפ"ז וועט אויך רעכט ווערן סיום לשון רש"י „ובא ולמד כאן שלא ישחט ויאכל על אותו המום":

וויבאַלד אַז אין דער בהמה איז ניטאָ קיין „תיעוב" — ס'איז נאָר וואָס „תעבתי לך", תורה האָט געזאָגט דעם גברא צו טאָן דאָס און דערפאַר איז „לא תאכל" — איז דער איסור „לא תאכל" (ע"ד הפשט) נאָר אויף דעם גברא וואָס האָט עובר געווען אויף דעם „תעבתי לך". משא"כ בא אַנדערע, וואָס ביי זיי איז ניט געווען די פעולה האסורה — און די זאָך אַליין איז דאָך ניט קיין דבר מתועב — איז ניטאָ קיין איסור אכילה.

און דאָס איז רש"י מדייק:

א) „ובא ולמד כאן שלא ישחט ויאכל" — ניט אַז דער בכור איז געווארן אסור באכילה, נאָר עס איז בלויז אַן איסור אויף דעם אדם וואָס „צרם אזן בכור כדי לשוחטו", אַז „(הוא) לא ישחט (ווי ער האָט געווּאָלט) ויאכל".

ב) „על אותו המום" — וואָרום דער בכור איז ניט געווארן אסור באכילה און ס'איז ניט קיין דבר מתועב, עס איז נאָר וואָס אויף דעם אדם שצרם אוזן הבכור איז דאָ אַן איסור לשוחטו, מצד זיין פעולה האסורה — כדי עס זאָל נתקיים ווערן מחשבתו „צרם אוזן כו' כדי לשחטו" (וואָס נאָר מצד דעם איז עס „תעבתי לך") — איז במילא פאַרשטאַנדיק, אַז אויב נולד בו מום אחר, און פון דער בהמה איז סיי ווי נפקע געווארן קדושת הבכור (למזבח), איז ניטאָ קיין אַרט פאַרן איסור מצד „כל שתעבתי לך", וויבאַלד אַז אפילו לולא

---

36) ע"ד מ"ש בגו"א כאן.

*36) ולהעיר מבית אפרים יו"ד (סי' עה בסופו), ששיטת התוס' (הנ"ל הערה 12) שצורם אוזן בכור אינו בבל תאכל כל תועבה, הוא לפי ש"ל ד„כל שתעבתי לך" הוא רק כאשר „המעשה עצמו הוא מתועב מצד המעשה ולא מצד העושה". ע"ש.

37) כמפורש גם בפששי"מ (תשא לב, ב־ג). וראה לקו"ש חי"א ע' 92.

פעולתו האסורה איז די בהמה ראוי׳ לאכילה.

ט. ע״פ כל זה איז פאַרענטפערט בפשטות די צווייטע דוגמא פון רש״י — „בשל בשר בחלב כו״:

רש״י איז מדייק בלשונו „בשל בשר בחלב כו״ — ניט ווי לשון הגמרא „מנין לבשר בחלב שאסור באכילה״ — ווייל לויט שיטת רש״י (בפירושו על התורה, פשוטו של מקרא) איז דער גאַנצער איסור פון „לא תאכל כל תועבה״ נאָר אַן ענין בשייכות צו דעם גברא וועלכער האָט עובר געווען און געטאָן אַ פעולה האסורה (אפילו וועו איז דער זאַך איז ניטאָ קיין ענין של תיעוב).

ועד״ז בענינו: דער איסור פון אכילת בשר בחלב וואָס ווערט אָפּגעלערנט פון „לא תאכל כל תועבה״ איז ניט פאַר־בונדן מיטן גוף המאכל, נאָר מיט דעם גברא וואָס האָט עובר געווען און מבשל געווען דעם בשר בחלב, אַז צוליב זיין פעולה האסורה איז דעם מאכל איז פאַר אים נאסר געוואָרן דער מאכל מיט אַן איסור נוסף באכילתו („לא תאכל כל תועבה״[38]).

משא״כ אַנדערע אידן, וואָס האָבן ניט עובר געווען אויף דעם איסור פון „בשל בשר בחלב״, זיינען ניט אסור אין דעם מצד „לא תאכל כל תועבה״, נאָר בלויז מצד דעם וואָס ג׳ פעמים נכתב בתורה „לא תבשל גו״.

און דאָס איז רש״י מדייק „בשל בשר בחלב . . והזהיר כאן על אכילתו״ — פון דעם פסוק לערנט מען אָפּ אַן אזהרה מיוחדת („והזהיר כאן״) צו דעם וואָס „בשל בשר בחלב״, וויבאַלד אַז ער האָט געטאָן אַ „דבר שתעבתי לך״.

וואָס דאָס ברענגט אַרויס (כנ״ל) נאָכ־מער די מעלה פון אידן, ווי זיי זיינען „עם קדוש . . לה׳״ און אין זיי „בחר ה׳ להיות לו לעם סגולה מכל העמים אשר על פני האדמה״.

(משיחת ש״פ ראה תשד״מ)

---

38) ע״פ המבואר בפנים יומתק סדר הדוגמאות בפרש״י (ובכלל — למה נקט רש״י שתי דוגמאות, ובפרט שהם מב׳ מקומות, ספרי וגמ׳) — כי בתחילה מפרש עיקר חידוש הקרא, כשכל האיסור הוא רק מצד הגברא (כצרם אזן בכור), ואח״כ מוסיף, שמזה למדים ג״כ, דגם כשהדבר נאסר מצד החפצא (כבשר בחלב), באם יש גם איסור גברא (איסור בישול) נתוסף ע״ז עוד איסור על גברא זה.